

МЕДИАОБРАЗОВАНИЕТО ВЪВ ВОДЕЩИ ЕВРОПЕЙСКИ СТРАНИ И В БЪЛГАРИЯ – ИСТОРИЯ И ПЕРСПЕКТИВИ

Маргарита Тодорова Терзиева

Университет „Проф. д-р Асен Златаров“, Бургас

MEDIA EDUCATION IN LEADING EUROPEAN COUNTRIES AND BULGARIA: HISTORY AND PERSPECTIVES

Margarita Todorova Terzieva

University „Prof. d-r Asen Zlatarov“, Burgas

**Авторът изказва благодарност към научен проект ДН05/8 „Дигитални компетенции и медиаобразование в предучилищна и начална училищна възраст“ за финансирането на настоящата работа.*

Abstract: The present paper provides an overview of the historical facts related to the introduction of media education in leading European countries, such as France, Germany, the UK and Russia. Their achievements, dating from the first decades of the 20th century, have been compared to Bulgarian media education, which had its imitancy stage but then gained national self-sufficiency. The paper reveals its current state and perspectives. The experience of introducing media education academic courses at Prof. Dr Assen Zlatarov University, Burgas has been described and their educational potential has been discussed. The conclusions aim to raise the interest of the pedagogical audience in media education techniques and approaches, so that they could become efficient didactic tools.

Keywords: media education, Bulgaria, university, academic courses

Историята на медиаобразованието води началото си от първите десетилетия на 20 век, но неговият разцвет съвпада с 60-те години, когато се обособяват и намират пресечните си точки следните видове медиаобразование:

- според целта си: професионално и непрофесионално;
- според степента на организация: формално и неформално;
- според видовете образователни учреждения, в които се прилага: основно и допълнително;
- според вида интеграция: интегрирано, специализирано, автономно;
- според предметно-съдържателната локализация: предметно, междупредметно, полипредметно;
- според формата на реализация: активно, пасивно, смесено;
- според нивото: предучилищно, начално, средно, професионално, следдипломно (магистратура, докторантура) [1; 2, с. 34–38].

Още със зараждането си медиаобразованието, съдържащо се в идеите на изследователи като Селестен Френе, се превръща в европейски феномен. Неговото развитие има своята специфика и до известна степен еkleктичен път, дължащ се на националното своеобразие и спецификата на утвърждаването му в редица европейски страни. Най-важните етапи от този процес са отразени в Таблица 1 [3-7].

Табл. 1 Медиаобразованието във водещи европейски страни във факти и събития

Хронологичен период/ страна	Франция	Германия	Великобритания	Русия
1901–1920	1915 – Образователната комисия към френския парламент предлага подбор на	1917 – Курс за педагози „Урания“ – основната му цел е да постави кинематографа		1914 – В списание „Педагогически сборник“ се посочват преимуществата на киното като учебно

	филми за образователни цели	„в услуга на училищното и народно образование“		средство 1919 – Създаден е ВГИК ¹
1921–1940	<p>1921 – Създаване на кино клубове, разпространение на идеите на Селестен Френе</p> <p>1922 – Първа национална конференция на регионалните поделения на кинообразованието²</p> <p>1933 – Възниква Френски съюз на регионалните поделения на кинообразованието³</p> <p>1936 – създаване на движението „Кино и младеж“⁴</p> <p>1939 – броят на кинозалите в учебните заведения надхвърля 23 хиляди.</p>	<p>1923 – започва издаването на списание „Bildwart“, излизало до 1934 г. в Берлин; коментира образователните филми и приложението им в основното и началното училище.</p> <p>1933–1945 – подразделенията се обучават чрез пропагандни филми и кинохроникни</p>	<p>1929 – поставени са основите на медиаобразованието</p> <p>1933 – основан е Британският киноинститут⁵</p> <p>1933 – създадена е Шотландска образователна киноасоциация⁶</p>	<p>20-те – 30-те години – поява на кинолюбителски обединения:</p> <p>1925 – ОДСК – Общество на приятелите на съветското кино</p> <p>1927 – в Москва се провежда национално съвещание по въпросите на детското и училищното кино</p> <p>1928 – в Москва киноуроците са посетени от 35 хиляди деца и ученици</p> <p>1929 – излиза методическият сборник „Кино-деца–училище“.</p>
1941–1960	<p>1945 – сформирани е Федерация на кино клубовете във Франция⁷</p> <p>60-те години – курсове по кино-образование се четат в 23 университета; в 200 начални и 100 средни училища се въвеждат медиаобразователни програми</p>	<p>1949 – открит е Институт за изследвания на медиа-педагогически практики в Мюнхен</p> <p>1950 – започва да функционира Институт за медиа-изследвания „Hans Bredow“ в Хамбург</p> <p>1950 – в Грюнвалд е основан Институт за филми и образи в науката и образованието⁸.</p>	<p>50-те години – налага се концепцията за екранното образование</p>	<p>1957 – поощрява се развитието на кино клубовете в цялата страна</p>
1961–1980	<p>1960–1968 разработка на училищни програми по кино-образование</p> <p>1968 – въвеждане на курс по киноизкуство в университетите</p> <p>1974 – създаден е Национален аудио-визуален институт</p> <p>1976 – ежегодно провеждане на Седмица на пресата в училище⁹</p>	<p>Държавен институт за повишаване на квалификацията в училищното образование и медиа-педагогиката</p> <p>1976 – изграден е Евангелски медицентър в Хановер</p> <p>1977 – открит е Детско-юношески киноцентър¹⁰</p>	<p>1975 – организирана е некомуercialна образователна организация „The English and Media Centre“</p>	<p>1967 – провежда се национален семинар на кино-клубовете</p> <p>1967 – създаден е Съвет по кино-образование в училище и ВУЗ</p> <p>1975 – в Москва е проведена между-народна консултативна среща по кинообразование</p>

	1979 – въвеждане на курс по киноизкуство в средните училища	1984 – Баден-Вюртемберг – Общество по медиа-педагогика и комуникационна култура		между руски, немски и унгарски медиа-педагози
1981–2000	1982 – в Париж е открит Център за връзка на образованието със средствата за информация ¹¹ 1984 – създаване специално профилно направление в средното училище – „Кино и аудиовизуални изкуства“ 80-те години – действа програма за повишаване медиаграмотността на населението ¹²	1998 – създаден е Югозападен институт за медиа-педагогически изследвания 1998 – Между-дисциплинарен център по медиаобразование и медии при Людвигсбургския университет ¹³	1985 – създаден е Национален център по кинообразование ¹⁴ 1988 – медиа-образованието става част от учебните планове в планове в Англия и Уелс 1990 – в Северна Ирландия възниква медиаобразователната организация Nerve Center: Multimedia Arts 1996 – в педагогическия факултет на Саутхемптън е открит Център по медиаобразование ¹⁵	80-те – експерименти по внедряване на кино-образованието в началното и средното училище, в оздравителните лагери 1988 – Съветът по кинообразование се трансформира в Асоциация на дейците на кино-образованието 1991 – в Москва е разкрит първият кинолицей 1992, 1995 – в Москва се провеждат руско-британски семи-нари по медиаобразование
след 2000	Създадени са нови организации: медиаобразователен център „Деца и медия“ ¹⁶ , Национална комисия по информационни технологии и свободи ¹⁷ , Национален съвет по цифрови технологии ¹⁸ 2010 – въвежда се практическо медиаобразование, в резултат на което учениците от средните училища изработват самостоятелно медийни продукти.	2001 – в Щутгарт е изграден Институт за приложни изследвания на медии за деца ¹⁹ 2002 – функционира център „Дидактика и медиа-компетентност“ към Хумболтовия университет 2006 – изграден е Институт за развитие на медиа-компетентности към Кьолнския университет.	2001 – открит е Център по киномедиаобразование за деца и младежи от 5 до 19 години ²⁰ 2006 – изградено е Национално обединение на киноklubовете.	2002 – педагогическият институт в Таганрог въвежда специализация по медиаобразование 2005 – разпространение на медиа-образователни идеи с помощта на интернет сайтове.

В началото на новия век съвместната дейност с медиапедагози от други европейски страни е своеобразна гаранция за успех, но очакваните резултати, на които се гледа с оптимизъм, все още са в сферата на бъдещето.

В Университет „Проф. д-р Асен Златаров“ два поредни проекта – вътрешноуниверситетски и национален, се занимават с медиаобразователните акценти. В резултат на това от 2016 година съществува академична дисциплина „Медиаобразование“, включена като избираема в учебния план на магистърска програма „Алтернативни педагогически технологии в детската градина и началното училище“. През 2019 година статутът ѝ бе променен – от избираема тя стана задължителна и има хорариум 15 лекции и 15 семинарни упражнения (Таблицы 2 и 3).

Таблица 2. Курс по Медиа-образование – лекции

Лекции	
Тема	часове
Тема 1. Традиционни и съвременни медии.	2
Тема 2. Медиаобразование и медиакомпетенции.	2
Тема 3. Кинопедагогически системи.	2
Тема 4. Работа върху медиатекст.	2
Тема 5. Интернет език в обучението. Комуникация в реална и виртуална среда.	2
Тема 6. Критично мислене. Осъзнаване възможността на СМИ за манипулиране на човешкото съзнание.	5
Общо:	15

Таблица 3. Курс по Медиа-образование – семинарни упражнения

Семинарни упражнения	
Тема	часове
Тема 1. Практически способности за разграничаване на медийни продукти.	2
Тема 2. Тестове за разкриване нивото на медиакомпетенции.	3
Тема 3. Практически упражнения върху медиапродукти.	3
Тема 4. Презентиране и анализ на театрален и филмов спектакъл.	4
Тема 5. Редакция на медиатекст.	3
Общо:	15

В допълнение в същия учебен план е включена избираемата дисциплина „Кинодидактика“. В бакалавърските програми на специалностите „Предучилищна и начална училищна педагогика“, „Предучилищна педагогика и чужд език“, „Начална училищна педагогика и чужд език“ и „Социална педагогика“ присъства избираемата дисциплина „Кинообразование и литературно обучение“. Студентите, които я изучават, се запознаха платформата CinEd. В края на обучението те презентираха разработки за отделни киножанрове и актьори, разработиха и представиха киноуроци.

Събраната фактология и коментарите към нея, дело на редица изследователи, позволява да формулираме следните изводи:

- Медиаобразованието е иновативна педагогическа междупредметна област, която крие нереализиран потенциал в редица направления, който предстои да бъде оползотворен.
- Водещите европейски страни вече са създали системи за реализирането му в различни учебни заведения и продължават да ги усъвършенстват и в технологичен, и в съдържателен аспект.
- В България водещо звено е кинообразованието, на което се залага да изведе „на светло“ и остана-

лите медийни образователни продукти, както и да докаже тяхната полифункционалност в конкурентна среда.

References:

1. Fedorov, A. Slovar' terminov po mediaobrazovaniyu, mediapedagogike, mediagramotnosti, mediakompetentnosti. Taganrog, 2010, 64 s.
2. Fateyeva I.. Mediaobrazovaniye: teoreticheskiye osnovy i opyt realizatsii. Chelyabinsk: Izd-vo Chelyabinsk. gos. un-ta, 2007. 270 s.
3. Vakhabova, A. Istoriya mediaobrazovaniya v Rossii i Frantsii: sopostavitel'nyy aspekt. Sovremennyye naukoemye tekhnologii, 2015, kn.12 – 5, s.845–849.
4. Fedorov, A. Mediaobrazovaniye: Istoriya, teoriya i metodika. Rostov-na-Donu: Izd-vo TSVVR, 2001. 708 s.
5. Fedorov, A. Mediaobrazovaniye v zarubezhnykh stranakh. Monografiya. Taganrog, 2003.
6. Chelysheva, I. Sravnitel'nyy analiz osnovnykh etapov razvitiya rossiyskogo i britanskogo mediaobrazovaniya. – Mediaobrazovaniye, 2014, kn. 3, s.15–22.
7. Chelysheva I., Ye. Muryukina, K. Chelyshev. Zarubezhnoye mediaobrazovaniye: sovremennyye tendentsii razvitiya. Moskva-Berlin, 2018, 186 s.
8. Yanakiev, A. Ideyata za kinoobrazovanie v Bŭlgariya. – Kino, 1995, kn.2, s. 59–64.

(Endnotes)

1. Всероссийский государственный институт по кинематографии – б.а.
2. Offices regionaux du cinema educateur – б.а.
3. Union francaise des offices du cinema educateur laique – б.а.
4. „CineJeunes“ – б.а.
5. British Film Institute – BFI – б.а.
6. Scottish Educational Film Association (SEFA) – б.а.
7. Federation francaise des cine-clubs – б.а.
8. Institute fur Film Und Bild im Wissen-schaft: FWU – б.а.
9. Semaine de la Presse dans l'ecole – б.а.
10. Kinder und Jugend fi lm zentrum – б.а.
11. Centre de liaison de l'inseignement et des moyens d'information – CLEMI – б.а.
12. Initiation to Communication to and the Media – ICOM – б.а.
13. Pädagogische Hochschule Ludwigsburg – б.а.
14. Film Education – б.а.
15. Media Education Centre – б.а.
16. Collectif Interassociatif Enfance et Media – б.а.
17. Commission Nationale de l'Informatique et des Libertés – б.а.
18. Conseil National du Numérique – б.а.
19. Hochschule der Medien – б.а.
20. First Light Movies – б.а.